

บทความวิจัย (Research Article)

ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ

การทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

THE EFFECTIVENESS OF PARTICIPATORY LEARNING TO PROMOTE OCCUPATIONAL COMPETENCY FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Received: October 15, 2019

Revised: December 2, 2019

Accepted: December 23, 2019

อังคณา อ่อนธานี^{1*}

Angkana Onthanee^{1*}

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: angkanao@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา แหล่งข้อมูล คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 โรงเรียนวังน้ำคู้ศึกษา จำนวน 39 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมชุมนุมอาชีพที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติ t – test (dependent) ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีสมรรถนะการทำงานและอาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53 , S.D. = 0.50)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สมรรถนะการทำงานและอาชีพ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the effectiveness of Participatory Learning to promote occupational competency for secondary school students. Participants were 39 grade 7-9 students at Wangnumkoosuksa School by purposive sampling from students who enrolled in Occupational club. Research instruments were occupational competency evaluated form and the

satisfaction toward participatory learning questionnaire. The statistics used to analyze the data were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and t – test (dependent). The research findings were as follows; 1) students who studied through participatory learning had a higher score of occupational competency than those of their pre-test at the .01 level of significance, and 2) the students had a highest level of satisfaction towards Participatory Learning ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.50).

Keywords: Participatory Learning, Occupational Competency, Secondary School Students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์และเข้ากับบริบทของโลกที่ได้เปลี่ยนแปลง การเตรียมนักเรียนให้มีสมรรถนะการทำงานและอาชีพ พร้อมทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และพร้อมรับการส่งผ่านจากการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานไปสู่การเรียนรู้อาชีพและการมีอาชีพซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการขององค์กรต่างๆ ที่ต้องการผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ต้องการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ มีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติสืบไป (Office of the Education Council, 2017) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั่วโลกเองต่างเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน การพัฒนากำลังคนให้พร้อมรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเข้าสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) สมรรถนะการเรียนรู้ และสมรรถนะการทำงานและอาชีพ จึงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับเตรียมผู้คนแห่งอนาคตใหม่ การมีสมรรถนะการทำงานและอาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญในวิถีชีวิตและการดำรงชีพในปัจจุบัน เพราะการทำงานและอาชีพเป็นการสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ ซึ่งสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และที่สำคัญ คือ อาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ความสำคัญของอาชีพจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชน ส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ “การทำงานและอาชีพ” จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นช่วงเวลาในการเตรียมความพร้อมของนักเรียนที่จะเลือกการประกอบอาชีพของตนเองต่อไปในอนาคต

ในการส่งเสริมทักษะทางอาชีพของโรงเรียนโดยส่วนใหญ่จะดำเนินการในรูปแบบของการจัดกิจกรรมชุมนุม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนที่สนใจเข้ามาฝึกเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพต่างๆ จะเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนานักเรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเป็นอยู่ประจำวัน การดูแล ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวและสังคม ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนในชุมนุม ควรมีการปลูกฝังและเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในความสำเร็จ เห็นคุณค่าต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องในอนาคตของนักเรียน ซึ่งการจัด

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) จะเป็นการนำหลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์กับการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในบทเรียน มีหลักการ คือ เป็นกระบวนการสร้างความรู้โดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เอง เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง (Kolb & Fry, 1975) นักเรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ในการจัดการศึกษานอกจากจะต้องจัดการศึกษาให้นักเรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรมแล้ว ยังจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ความถนัดและความต้องการของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ที่จะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียน เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด และเรียนจบไปแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดย

1. เปรียบเทียบสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สมมุติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีสมรรถนะการทำงานและอาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง นักเรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นประสบการณ์ (Experience) 2) ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) 3) ขั้นความคิดรวบยอด (Concept) และ 4) ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application)

สมรรถนะการทำงานและอาชีพ หมายถึง ความสามารถและทักษะในการทำงานของบุคคล ซึ่งต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและความชำนาญเฉพาะด้าน นำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย

การเป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ ทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม ความรับผิดชอบต่องาน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ประกอบการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านตัวแปร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวังน้ำคู้ศึกษา จำนวน 39 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมชุมนุมอาชีพที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

ขอบเขตด้านเนื้อหา การพัฒนาสมรรถนะการทำงานและอาชีพในด้านเป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ ทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม ความรับผิดชอบต่องาน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ประกอบการ

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้เวลาของชั่วโมงกิจกรรมชุมนุมทุกวันอังคาร เวลา 14.00 – 16.00 น.

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ออกแบบการทดลอง** การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest – Posttest Design) ออกแบบการทดลองดังต่อไปนี้ (Buaonte, 2009, p. 63)

O_{1E}	T	O_{2E}
----------	---	----------

O_{1E} = คะแนนการวัดสมรรถนะการทำงานและอาชีพก่อนเรียน

O_{2E} = คะแนนการวัดสมรรถนะการทำงานและอาชีพหลังเรียน

T = การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพ

2.1.1 แบบประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นแบบประเมินโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยประเด็นการประเมิน ครอบคลุมสมรรถนะการทำงานและอาชีพในด้านเป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ ทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม ความรับผิดชอบต่องาน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ประกอบการ ดังนี้

เป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ นำแนวทางของ Parsons (1909) ได้เขียนหลักการที่สำคัญ 3 ประการของการเลือกอาชีพ (Choosing a Vocation) ดังนี้

1. วิเคราะห์ตนเอง เพื่อให้เข้าใจถึงคุณสมบัติของตน อย่างแจ่มแจ้ง ทั้งจุดดีจุดเด่นและจุดอ่อนของตน
2. วิเคราะห์งาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับลักษณะอาชีพประเภทต่างๆ โอกาสที่จะต้องเข้าทำงาน ตลอดจนคุณสมบัติต่างๆ ที่จะต้องเตรียมให้พร้อมก่อนเข้าทำงาน รวมทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในชีวิตนั้นๆ
3. การใช้วิจารณญาณของตนเลือกอาชีพ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจทั้งวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์งาน นั้นประกอบกัน

ทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม เป็นการศึกษาความสามารถในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันกับกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับทีม โดยมีองค์ประกอบ คือ 1) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 2) มีความกระตือรือร้นในการทำงาน 3) รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย 4) มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ และ 5) ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม

ความรับผิดชอบต่อการทำงาน เป็นจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ โดยเอาใจใส่มุ่งมั่นในงานที่รับผิดชอบสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ร่วมรับผิดชอบในการกิจและเป้าหมาย โดยมีองค์ประกอบ คือ 1) ความตั้งใจในการทำงาน 2) ความมุ่งมั่นที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จเป็นผลดี 3) ความเต็มใจและความกล้าที่จะรับผิดชอบต่อผลเสียที่อาจเกิดขึ้น ไม่ปิดความรับผิดชอบ และ 4) ความจริงใจที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น

ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตเพื่อให้ผลผลิตมีปริมาณและ/หรือมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เช่น วัตถุดิบ อุปกรณ์การผลิต ตลอดจนบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการผลิต การเพิ่มผลผลิต โดยมีองค์ประกอบในการประเมิน คือ 1) ประสิทธิภาพในการทำงาน 2) คุณภาพของงานที่ผลิต และ 3) ช่วยลดต้นทุนในการผลิต สร้างผลกำไรได้เพิ่มขึ้น

การเป็นผู้ประกอบการ คือ เป็นผู้ที่ดีริเริ่มดำเนินธุรกิจขึ้นมาเป็นของตนเอง มีการวางแผนการดำเนินงาน และดำเนินธุรกิจทุกด้านด้วยตนเอง โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อมุ่งหวังผลกำไรที่เกิดจากผลการดำเนินงานของธุรกิจตนเอง โดยมีองค์ประกอบ คือ 1) มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นคนที่มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจขึ้นมาภายใต้สภาพแวดล้อมต่างๆ 2) เรียนรู้หรือสร้างนวัตกรรม อันจะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ หรือบริการรูปแบบใหม่ๆ รวมถึงกระบวนการผลิต การตลาด และการจัดการทรัพยากร เป็นต้น 3) ยอมรับความเสี่ยง อันอาจจะเกิดขึ้นจากการขาดทุนหรือล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีความเป็นนักเสี่ยงอย่างมีหลักการ คือ ตัดสินใจอย่างฉับไว และรอบคอบด้วยข้อมูลที่เชื่อถือได้ 4) มีความสามารถในการจัดการทั่วไป ทั้งด้านการกำหนดแนวทางของธุรกิจและการจัดสรรทรัพยากร และ 5) มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโต และกำไรจากการดำเนินธุรกิจ

2.1.2 นำแบบประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของประเด็นประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการให้คะแนนความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับ

จุดมุ่งหมาย แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าคะแนนใช้ได้ (มากกว่าหรือ เท่ากับ 0.5) มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม (Taweerat, 2000, p.117)

2.1.3 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำเป็นแบบประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพ เพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนอาชีวศึกษาของโรงเรียนวัดจันทร์ตะวันออก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 50 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

2.1.4 นำผลของแบบประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach as cited in Taweerat, 2000, pp. 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .87

2.1.5 จัดทำเป็นแบบประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีกระบวนการในการสร้าง ดังนี้

2.2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

2.2.2 กำหนดให้เป็นแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง พึงพอใจมาก

3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

2.2.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กำหนดประเด็นที่จะสอบถาม แล้วเขียนเป็นข้อคำถาม โดยตั้งประเด็นในการประเมินความพึงพอใจในด้านกระบวนการ/ขั้นตอน ด้านผู้รับผิดชอบโครงการ/วิทยากร และด้านผลการเข้าร่วมโครงการ

2.2.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการให้คะแนนความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าคะแนนใช้ได้ (มากกว่าหรือ เท่ากับ 0.5) มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม (Taweerat, 2000, p. 117)

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำเป็นแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนอาชีวศึกษาของโรงเรียนวัดจันทร์ตะวันออก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 50 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

2.2.6 นำผลของแบบประเมินความพึงพอใจไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach as cited in Taweerat, 2000, pp. 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90

2.2.7 จัดทำเป็นแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานกับโรงเรียนเป้าหมาย สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการทำงานและอาชีพ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการภายใต้โครงการ “การส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวังน้ำคู้ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 39” โดยกำหนดรายละเอียดของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานและอาชีพว่าจะใช้งานอาชีพที่โรงเรียนเคยทำมา โดยจะมุ่งที่จะเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานและอาชีพที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน คือ เป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ ทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม ความรับผิดชอบต่อการทำงาน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ประกอบการ

2. สร้างความคุ้นเคยและชี้แจงการดำเนินงานให้กับนักเรียนที่เข้าร่วม พร้อมทั้งอธิบายแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจการดำเนินการในภาพรวม

3. ให้นักเรียนทำ แบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพ (Vocational Readiness Test) โดยทำในส่วนของแบบที่ 2 แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ (Basic Vocational Orientation Test) ตามแนวคิดของ John L. Holland ซึ่งเรียบเรียงโดย Potha (2018) โดยดำเนินการตรวจสอบผลของเด็กแต่ละคน และนำคะแนนที่ได้มาจำแนกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ตามความถนัดทางอาชีพ 3 ด้าน คือ ความถนัดด้านข้อมูล ความถนัดด้านบุคคล และความถนัดด้านเครื่องมือ

4. ให้นักเรียนทุกคนเลือกงานอาชีพที่อยากจะพัฒนาตนเอง โดยทางโรงเรียนมีกลุ่มงานอาชีพ ดังนี้ กลุ่มทำนาและทำไร่ข้าวโพด กลุ่มปลูกผักไฮโดรโปนิก กลุ่มทำน้ำดื่ม กลุ่มอาหารและขนม และกลุ่มศิลปสร้างสรรค์

5. และให้แต่ละคนวางแผนในการพัฒนาการทำงานในกลุ่มงานอาชีพที่เลือก และให้นักเรียนที่มีความถนัดทางอาชีพแต่ละด้านมาพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินการทำงานในกลุ่มอาชีพเดียวกัน

6. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

6.1 ขั้นประสบการณ์ (Experience) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้นักเรียนดึงความรู้และประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ โดยการศึกษาหาความรู้จากงานอาชีพที่เคยทำมาแล้วสื่อต่างๆ รวมทั้งการทำงานกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่นักเรียนมีประสบการณ์ อยู่ก่อนแล้ว

6.2 ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองที่มีจากความรู้พื้นฐาน หรือจากประสบการณ์ของนักเรียน มาแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็น หัวข้อหรือคำถาม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น การสะท้อนความคิดเห็นโดยการอภิปรายจะทำให้ได้

ข้อสรุปที่หลากหลาย นอกจากนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม การควบคุมตนเอง และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

6.3 ขั้นความคิดรวบยอด (Concept) เป็นขั้นที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการทำงานและอาชีพ ซึ่งอาจเกิดได้หลายทาง เช่น จากการบรรยายของผู้สอน/วิทยากร การมอบหมายให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็นหรืออภิปราย โดยร่วมกันสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปรายและการนำเสนอของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นักเรียนจะเข้าใจและเกิดเป็นความคิดรวบยอดของตนเอง ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ หรือขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ของนักเรียนต่อไป

6.4 ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) เป็นขั้นตอนที่ต้องการให้นักเรียนนำผลจากขั้นความคิดรวบยอดที่เกิดขึ้นใหม่ ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำงานและอาชีพของตนเอง

7. หลังเรียนประเมินสมรรถนะการทำงานและอาชีพ และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะการทำงานและอาชีพ โดยพิจารณาในทุกด้าน
2. ทดสอบความแตกต่างของสมรรถนะการทำงานและอาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test

3. ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการซึ่งมีเกณฑ์ ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ โดยยึดตามแนวคิดของ Srisa-ard (2002, pp. 102-103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

	N	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t
			$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
กลุ่มทดลอง	37	200	101.24	11.85	156.84	9.10	25.89**

** $p < .01$

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีสมรรถนะการทำงานและอาชีพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสายด้าน

สมรรถนะการทำงานและอาชีพ	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
เป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ	30	15.73	4.21	23.89	2.46	12.15**
ทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม	50	25.11	4.58	38.78	5.20	13.51**
ความรับผิดชอบต่อการทำงาน	40	21.32	5.35	31.68	4.22	9.91**
ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ	30	16.57	4.29	23.76	3.22	9.96**
การเป็นผู้ประกอบการ	50	22.51	5.51	38.73	4.78	17.03**
รวม	200	101.24	11.85	156.84	9.10	25.89**

** $p < .01$

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสายด้าน พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีสมรรถนะการทำงานและอาชีพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งด้านเป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ ด้านทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม ด้านความรับผิดชอบต่อการทำงาน ด้านทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการเป็นผู้ประกอบการ

2. ผลการประเมินความพึงพอใจความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ด้านที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน	4.50	0.52	มาก
ด้านผู้รับผิดชอบโครงการ/วิทยากร	4.46	0.50	มาก
ด้านผลการเข้าร่วมโครงการ	4.63	0.49	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.53	0.50	มากที่สุด

โดยมีรายละเอียดผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละด้าน ดังนี้

ตาราง 4 แสดงรายละเอียดผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน

ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน			
1. การแนะนำวัตถุประสงค์และเนื้อหาของโครงการ	4.50	0.52	มาก
2. การจัดลำดับเนื้อหา ช่วยให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น	4.00	0.00	มาก
3. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในโครงการ	4.64	0.50	มากที่สุด
4. ความครบถ้วนของเนื้อหาในการฝึกอบรม	4.57	0.51	มากที่สุด
5. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ช่วยให้เกิดความคิดริเริ่ม	4.43	0.51	มาก
6. รูปแบบและวิธีการสอนของวิทยากร	5.00	0.00	มากที่สุด
7. กิจกรรมระหว่างการเรียนรู้โครงการ	4.43	0.51	มาก
8. ความพึงพอใจโดยรวมด้านกระบวนการ/ขั้นตอน	4.43	0.65	มาก
เฉลี่ย	4.50	0.52	มาก
ด้านผู้รับผิดชอบโครงการ/วิทยากร			
1. กิริยา มารยาท การวางตัว การแต่งกายของผู้รับผิดชอบโครงการ/วิทยากร	4.57	0.51	มากที่สุด
2. ความเอาใจใส่และความพร้อมของผู้รับผิดชอบโครงการ/วิทยากร	4.43	0.51	มาก
3. ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้รับผิดชอบโครงการ	4.07	0.27	มาก
4. การตอบข้อซักถามและการช่วยแก้ปัญหา	4.43	0.51	มาก
5. การสร้างบรรยากาศและการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรและผู้รับผิดชอบโครงการ	4.50	0.52	มาก
6. กิริยา มารยาท การวางตัว การแต่งกายของผู้รับผิดชอบโครงการ	4.64	0.50	มากที่สุด
7. การให้บริการและการอำนวยความสะดวกของผู้รับผิดชอบโครงการ	4.43	0.51	มาก
8. ความพึงพอใจโดยรวมด้านผู้รับผิดชอบโครงการ/วิทยากร	4.57	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.46	0.50	มาก
ด้านผลการเข้าร่วมโครงการ			
1. ระดับความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	4.57	0.51	มากที่สุด
2. การนำไปใช้ในการทำงานในชีวิตประจำวัน	4.71	0.47	มากที่สุด
3. ความรู้ที่ได้รับตรงกับตามความต้องการ	4.71	0.47	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจในภาพรวมและผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	4.57	0.51	มากที่สุด
5. ความพึงพอใจโดยรวมด้านผลการให้บริการ	4.57	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.63	0.49	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.53	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 3 และ 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านผลการเข้าร่วมโครงการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน และด้านผู้รับผิดชอบโครงการ/วิทยากร ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบและวิธีการสอนของวิทยากรมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมา คือ การนำไปใช้ในการทำงานในชีวิตประจำวัน และความรู้ที่ได้รับตรงกับตามความต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า คะแนนสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เป็นเพราะได้นำการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรม สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะการทำงานและอาชีพ ในด้านเป็นผู้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ ด้านทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม ด้านความรับผิดชอบต่อการทำงาน ด้านทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและด้านการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการนำหลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์กับการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในบทเรียน มีหลักการคือ เป็นกระบวนการสร้างความรู้โดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เองเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง นักเรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง (Institute of Education for Sustainable Development, 2001) เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และสอดคล้องกับ Kolb and Fry (1975) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของนักเรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ๆ โดยในแต่ละขั้นตอนที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ดังที่ผู้วิจัยจะอภิปรายต่อไปนี้ ในขั้นประสบการณ์ (Experience) ในขั้นตอนนี้เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนให้เกิดความน่าสนใจ ผู้สอนจึงพยายามกระตุ้นให้นักเรียนตั้งประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ ผ่านการถามคำถามที่เป็นสถานการณ์ใกล้เคียง หรือเป็นเหตุการณ์ที่ตรงกับชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกระตือรือร้น ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวของเพื่อน ส่งผลให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนนั้นต่อไป ในขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) ผู้สอนใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เข้ามาช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งแต่ละครั้งที่เข้าชุมนุมจะมีการออกแบบกลุ่มแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานที่ต้องฝึก และมอบหมายงานให้แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม เช่น การใช้ การจับคู่ (Pair Group) ทำให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม และแสดงความคิดเห็น การแบ่งกลุ่มย่อย (Buzz Group) 3 – 4 คน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเวลาสั้นๆ ข้อสรุปของกลุ่มอาจเป็นข้อมูลที่ไม่ลึกซึ้งมากนัก หรือการแบ่งกลุ่มเล็ก (Small Group) 5 – 6 คน ขนาดของกลุ่มใหญ่ขึ้น ทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายอย่างลึกซึ้งมากขึ้น จนนำไปสู่

ข้อสรุปของกลุ่ม จากการที่ผู้สอนออกแบบกลุ่มด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างมีส่วนร่วม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนและผู้สอน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา นอกจากการออกแบบให้เรียนรู้เป็นกลุ่มแล้ว ยังมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานและอาชีพ เช่น การระดมสมอง (Brain Storming) ทำให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นโดยไม่มีการวิจารณ์ นักเรียนจึงแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ได้ร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์ แลกเปลี่ยน และเรียนรู้จากความคิดเห็นระหว่างเพื่อนในกลุ่ม จนสามารถสร้างข้อสรุปที่เป็นของกลุ่มร่วมกันได้ (Osborn, 1966, p. 47) ส่งผลให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด ทำให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม เกิดความรับผิดชอบในการทำงาน ได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ฝึกทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการต่อรอง ทักษะการปฏิเสธ ร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนมีลักษณะของผู้ประกอบการที่ดี รวมทั้งการวางแผนอย่างรอบคอบร่วมกันจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขั้นความคิดรวบยอด (Concept) หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในองค์ประกอบที่ 2 แล้ว ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันโดยใช้คำถามกระตุ้นความคิด เพื่อให้นักเรียนกลุ่มใหญ่แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างและร่วมกันอภิปรายต่อไปจนได้ข้อสรุปของชั้นเรียน ผู้สอนจะไม่ลงสรุปตามความคิดเห็นของตน แต่ผู้สอนจะสนับสนุนให้นักเรียนหาข้อสรุปด้วยตนเอง และหากไม่ครบถ้วน ผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนคิดต่อ หรือช่วยเพิ่มเติมให้ข้อสรุปนั้นครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งความคิดรวบยอดที่ได้นี้เป็น การนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ในช่วงนี้ และจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติหรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ที่ช่วยทำให้นักเรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้นอีกด้วย และขั้นตอนสุดท้าย การทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) ผู้สอนใช้กิจกรรมในชั้นเรียนนี้ในการประเมินผลการเรียนรู้ได้ โดยใช้เวลาน้อยๆ ทำช่วงในการจัดกิจกรรม เช่น การตอบคำถามเชิงสถานการณ์ที่ผู้สอนสร้างขึ้น การเขียนสรุป การเขียนบันทึกสะท้อนคิด เป็นต้น ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกการนำความรู้ที่ได้รับในช่วงนี้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

จะเห็นได้ว่า การใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ขั้นตอน สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะการทำงานและอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Suwannapak (2007) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ขั้นประสบการณ์ นักเรียนสนใจในการตอบคำถามและนำเสนอประสบการณ์ของตนเอง 2) ขั้นการสะท้อนความคิดและอภิปราย นักเรียนให้ความสนใจและร่วมมืออภิปรายแสดงความคิดเห็น 3) ขั้นเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด นักเรียนระดมความคิดเห็นนำไปสู่ข้อสรุป และ 4) ขั้นการทดลองหรือประยุกต์แนวคิด นักเรียนให้ความสนใจในการทำใบงานและทำงานได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Sansuwan (2016) ซึ่งทำการพัฒนากิจกรรมการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับ Pichaikamol (2006) ที่ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่องผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้เรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา พบว่า นักเรียน

กลุ่มทดลองที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีทักษะชีวิตดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินความพึงพอใจความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.50) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ความเป็นตัวตนของตนเองมากขึ้น ได้ปฏิบัติการในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบและมองเห็นแนวทางในการที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคอย่างมีสติ การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบไม่ได้เน้นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้จากหลากหลายและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อน ทำให้เปิดมุมมอง เปิดโลกทัศน์ในการดำรงชีวิต และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ผลิตผลงานวัดผลได้จริงและส่งเสริมให้นักเรียนได้รับข้อมูลการประเมินขณะดำเนินกิจกรรมอย่างเหมาะสม มีการอธิบายขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจน จัดเรียงลำดับความยากง่ายของกิจกรรมที่เหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจบทบาทในการทำกิจกรรมของตนเอง รวมทั้งการแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนขณะทำกิจกรรม ส่งเสริมให้นักเรียนรักการทำงาน ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ รู้จักเสนอความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นจากผู้อื่น และส่งเสริมให้นักเรียนใช้ทักษะในการทำงานและต่อยอดสู่นอกห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Jonassen and Reeves (as cited in Onthanee, 2019, pp 339-340) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสม ที่ใช้สำหรับการเรียนที่เน้นให้นักเรียนรู้จักวิธีการในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในระดับสูง โดยนักเรียนจะได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองที่ผ่านมาในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมของการทำงาน ซึ่งวิธีการในการแก้ปัญหาแตกต่างกันออกไป วิธีการในการแก้ปัญหาไม่ได้มีเพียงหนทางหรือคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่มีหนทางในการแก้ไขหลากหลายวิธี ตามประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ของบุคคล อันจะเป็นผลให้นักเรียนได้เข้าใจกระบวนการทำงานด้วยตนเองเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ นั้นๆ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Robbins and Coulter (2005, pp. 395-396) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีปัจจัยที่ทำให้มีผลทางจิตใจ เช่น ความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะทำให้ให้นักเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกันจนงานประสบผลสำเร็จด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าสมรรถนะการทำงานและอาชีพเป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำกิจกรรมไปปรับใช้โดยบูรณาการสอดแทรกไปกับการจัดการเรียนการสอนในกิจกรรมชุมนุมหรือในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานและอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการต่อยอดการพัฒนาสมรรถนะการทำงานและอาชีพของนักเรียนโดยจัดการเรียนรู้แบบอิงสถานที่ (Area Based) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2.2 เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะการทำงานและอาชีพให้เกิดความยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ควรมีการนำแนวคิดของการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Engagement) มาประยุกต์ใช้

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคงทนของสมรรถนะการทำงานและอาชีพหลังจากการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีการวัดสมรรถนะการทำงานและอาชีพเป็นระยะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนอย่างยั่งยืน

References

- Buaonte, R. (2009). *Research and educational innovation development*. Bangkok: Kamsamai. [in Thai]
- Institute of Education for Sustainable Development. (2001). *Participatory learning*. Chiang Mai: BS Printing. [in Thai]
- Kolb, D. A., & Fry, R. (1975). Toward an applied theory of experiential learning. In C. Cooper (Ed.), *Studies of group process* (pp. 33–57). New York: Wiley.
- Office of the Education Council. (2017). *The national scheme of education B.E. 2560 - 2579*. Bangkok: Prikwam Graphic. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). *The twelfth national economic and social development plan (2017-2021)*. Bangkok: Office of the Prime Minister. [in Thai]
- Onthanee, A. (2019). A development of instructional model based on contemplative education to enhance adversity quotient for student teachers. *Journal of Education Naresuan University*, 2(13), 326-341. [in Thai]
- Osborn, A. F. (1966). *The creative education movement*. Buffalo, NY: Creative Education Foundation.
- Parsons, F. (1909). *Choosing a vocation*. London: Gay & Hancock.
- Pichaikamol, S. (2006). *The effect of participatory learning on sex education and life skills of grade 8 students at Nonsiwittaya School* (Master thesis). Bangkok: Chandrakasem Rajabhat University. [in Thai]
- Potha, R. (2018). *Handbook of vocational readiness test*. Maehongson: Maehongson Provincial Employment Office.
- Robbins, S. P. & Coulter, M. K. (2005). *Management*. California: Pearson Prentice Hall.

- Sansuwan, B. (2016). *Development of participatory learning to enhance life skills of grade 7 students Nongphuethenimit School, Sakonnakhon Education Service Area 1* (Master thesis). Sakonnakhon: Sakonnakhon Rajabhat University. [in Thai]
- Srisa-ard, B. (2002). *Basic research* (7th Ed.). Bangkok: Suviriyasarn. [in Thai]
- Suwanpak, T. (2007). *Participatory learning activity to enhance life skill for grade 2 students* (Master thesis). Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Taweerat, P. (2000). *Research methodology in behavior and social science* (7th Ed.). Bangkok: Srinakharinwirot University. [in Thai]